

Sygn. akt III AUa 963/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Krzysztof Szewczak sędzia Jerzy Antoni Sieklucki sędzia (del.) Lucyna Stąsik-Żmudziak (spr.)
----------------	---

po rozpoznaniu w dniu 10 lutego 2021 r. w Lublinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy K. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o prawo do ekwiwalentu pieniężnego za kolejowy deputat węglowy

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. od wyroku Sądu Okręgowego w Zamościu

z dnia 19 sierpnia 2020 r. sygn. akt IV U 632/20

apelację oddala.

Lucyna Stąsik-Żmudziak Krzysztof Szewczak Jerzy Antoni Sieklucki

III AUa 963/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 czerwca 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił wnioskodawcy K. P. przyznania prawa do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy kolejowy, bowiem bezpośrednio przed przejściem na emeryturę pomostową wnioskodawca nie pozostawał w zatrudnieniu na kolei (k.39 akta ZUS).

W odwołaniu z dnia 24 czerwca 2020r., od powyższej decyzji, wnioskodawca wskazywał na fakt pracy w szczególnych warunkach w (...) w M. w okresie od 10 listopada 1976r. do 31 lipca 1992 r., pobieranie w trakcie zatrudnienia deputatu węglowego oraz pobieranie emerytury z tytułu zatrudnienia na kolei. Z tych przyczyn – jak wywodził skarżący, przysługuje mu jako byłemu pracownikowi kolejowemu deputat węglowy w formie ekwiwalentu pieniężnego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o jego oddalenie, argumentując jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 19 sierpnia 2020r. Sąd Okręgowy w Zamościu zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał K. P. prawo do deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego od(...).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny i prawny:

K. P., w okresie od 10 listopada 1976 r. do 31 lipca 1992 r. był zatrudniony w szczególnych warunkach w Jednostce Organizacyjnej Przedsiębiorstwa (...), w pełnym wymiarze czasu pracy (świadczenie pracy z 11 maja 2001 r – akta ZUS(...)). Następnie pracował w szczególnych warunkach w (...) S.A. w Z., od 28 lutego 1994 r. do 31 marca 1995 r., jako prasowacz (świadczenie pracy z 31 marca 1995 – akta ZUS (...)).

Na mocy prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Zamościu z dnia 25 kwietnia 2019 r., sygn. akt IV U 1201/18, wnioskodawca poczynając od dnia 31 lipca 2018 r. jest uprawniony do emerytury pomostowej, przyznanej z tytułu pracy w szczególnych warunkach na kolei w wymiarze 15 lat, 8 miesięcy i 21 dni, łącznie z okresem służby wojskowej oraz z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach po dniu 31 grudnia 2008 r., w okresie od 7 stycznia 2014 r. do 19 lutego 2014 r. w Zakładzie (...) Sp. z o.o., na stanowisku sortowacza - przy wywozie nieczystości, w pełnym wymiarze czasu pracy. Podstawę obliczenia emerytury pomostowej stanowi między innymi kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego obliczonego z uwzględnieniem okresu zatrudnienia na kolei, tak do okresów składkowych jak i do wysokości podstawy wymiaru (świadczenie pracy w szczególnych warunkach - k. 5, decyzja z 29 października 2018 r. - akta ZUS (...)).

Następnie w latach 1994-1995, 1997-2004, 2013-2018, skarżący pozostawał w zatrudnieniu poza koleją (k. 4,7-8-11, 13-15, 33- a. e. ZUS).

Wnioskiem z 15 października 2019 r. K. P. wystąpił do organu rentowego o przyznanie ekwiwalentu pieniężnego za kolejowy deputat węglowy. W trakcie zatrudnienia na kolei, już po roku pracy do końca zatrudnienia, pobierał ekwiwalent za węgiel, co potwierdziły (...) S.A. w piśmie z dnia 30 września 2019 r. (k. 36-37 a. e. ZUS). W wyniku rozpoznania tego wniosku organ wydał zaskarżoną decyzję (k. j. w.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach emerytalnych i kapitałowych organu rentowego dotyczących wnioskodawcy, na podstawie akt niniejszej sprawy oraz na podstawie zeznań wnioskodawcy złożonych na rozprawie w dniu 19 sierpnia 2020 r. (k. 27-27v.).

W ocenie Sądu Okręgowego odwołanie wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie.

Sąd powołał się na treść art. 74 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji Przedsiębiorstwa Państwowego (...) (Dz. U. z 2020 r., 292 j. t.), zgodnie z którym - byłemu pracownikowi kolejowemu pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznana na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 1983 r. poz. 144, z późn. zm.) albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53), a także członkom rodziny tego pracownika pobierającym po nim rentę rodzinną przyznaną na podstawie wymienionych przepisów, przysługuje prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego. Prawo do deputatu węglowego nie przysługuje jednak emerytowi lub renciście, jeżeli nie przysługiwało mu w okresie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty (art. 74 ust. 4 tej ustawy).

Stosownie do treści art. 56 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1924 z późn. zm.)- ilekroć w przepisach odrębnych jest mowa o emeryturze, należy przez to rozumieć również emeryturę pomostową.

W świetle powołanych przepisów prawa, przesłankami niezbędnymi do przyznania emerytowi prawa do deputatu węglowego są: fakt zatrudnienia na kolei, pobieranie już w czasie zatrudnienia deputatu węglowego oraz ustalenie, czy nabycie prawa do emerytury nastąpiło w oparciu o zatrudnienie wykonywane na kolei.

W przypadku wnioskodawcy, który nabył prawo do emerytury pomostowej, ustawodawca poza innymi licznymi warunkami, w art. 4 pkt 2 ustawy z dnia

19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. 2018r., 1924), przewidział przesłankę odpowiednio długiego 15 letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, za jaki jest uznawany okres zatrudnienia wnioskodawcy na kolei w wymiarze 15 lat, 8 miesięcy i 21 dni - przed dniem 1 stycznia 1999 r. Zatem mający wpływ na przyznanie prawa do emerytury pomostowej okres 15 lat pracy w szczególnych warunkach pochodził z pracy na kolei. Po dniu 31 grudnia 2008 r. wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach od 7 stycznia 2014 r. do 19 lutego 2014 r. w Zakładzie (...) Sp. z o.o., w wymiarze 1 miesiąca i 12 dni, spełnił tym samym dodatkową przesłankę określoną w art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych.

Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, w wyroku z dnia 7 marca 2012 r., w sprawie o sygn. akt III AUa 1699/11 (publ. LEX nr 1238743), prawo do deputatu węglowego przysługuje byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia nabyli emeryturę lub rentę. Jak wskazał Sąd Apelacyjny powyższy przepis nie wymaga, aby przyznana emerytura była pochodną „wyłącznie” zatrudnienia na kolei oraz aby praca na kolei była wykonywana bezpośrednio przed przyznaniem prawa do świadczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego, wnioskodawca jest byłym pracownikiem kolejowym, pracował bowiem na kolei w okresie od 10 listopada 1976 r. do 31 lipca 1992 r., nadto pobierał w trakcie zatrudnienia deputat węglowy – fakty niesporne, a z tytułu zatrudnienia na kolei nabył prawo do emerytury pomostowej.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska organu rentowego, jakoby z w/w powołanych przepisów prawa wynikała dodatkowa przesłanka, aby wnioskodawca bezpośrednio przed przejściem na emeryturę miał być zatrudniony na kolei. Nadto - w ocenie Sądu - przyznana wnioskodawcy emerytura, nie musi wynikać wyłącznie z zatrudnienia na kolei. Takie stanowisko nie znajduje uzasadnienia ani w przepisach prawa materialnego ani w orzecznictwie sądowym.

Dyspozycją art. 74 cyt. ustawy o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego, ustawodawca określił krąg podmiotów, którym przysługuje prawo do deputatu węglowego, pod warunkiem spełnienia określonych w nim przesłanek. Przepis art. 74 tej ustawy nie odnosi się jedynie do byłych pracowników, ostatnio zatrudnionych na kolei ale do wszystkich byłych pracowników kolejowych, którzy jako emeryci lub renciści uzyskali to uprawnienie w oparciu o zatrudnienie na kolei, lecz jednocześnie przepis ten nie wymaga – co wynika z jego literalnego brzmienia – aby świadczenie to było wyłącznie pochodną zatrudnienia kolejowego.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i powołane przepisy prawa oraz na podstawie art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2020r., 53), Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

Apelację od wyroku wniósł ZUS.

Wyrok zaskarżył w całości.

Wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 74 ust. 1 oraz ust. 4 ustawy o Komercjalizacji i restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...) z 08.09.2000 (DZ.U. z 2020r. poz. 292) poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że pracownik kolejowy nabył prawo do emerytury na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a warunki przyznania tego prawa zostały spełnione dzięki zatrudnieniu na kolei to przysługuje mu prawo do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy, podczas gdy z powyższego przepisu wynika, że warunkiem niezbędnym do nabycia prawa do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy jest nabycie emerytury kolejowej, o której mowa w art. 45-50 ustawy o emeryturach i rentach z FUS .

Podnosząc powyższy zarzut wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd pierwszej instancji prawidłowo zebrał i ocenił materiał dowodowy, trafnie ustalił stan faktyczny, stosując właściwe przepisy prawa. Prawidłowo dokonane ustalenia faktyczne oraz należyte umotywowaną ocenę prawną sporu Sąd Apelacyjny w całości aprobuje, przyjmując je za własne, w pełni dzieląc wywody zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Nie zasługuje na uwzględnienie argumentacja i wnioski podniesione w treści złożonej w sprawie apelacji. Apelujący zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie przepisów materialnego wskazując, że prawo do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy przysługuje wyłącznie pracownikowi kolejowemu, który nabył emeryturę kolejową o której mowa w art. 45-50 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Nie jest to twierdzenie uprawnione. Organ rentowy wskazał warunek, którego nie zawiera przepis uprawniający do ekwiwalentu. W przepisie nie ma mowy o pobieraniu przez byłego pracownika kolejowego emerytury kolejowej ustalonej w oparciu o powyższe przepisy.

Podstawę prawną przyznania prawa do deputatu węglowego stanowi przepis art. 74 ust. 1, 3, 4 i 10 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "(...)" (Dz. U. z 2014 r. poz. 644), zgodnie z którym byłemu pracownikowi kolejowemu pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznana na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także członkom rodziny tego pracownika pobierającym po nim rentę rodzinną przyznana na podstawie wymienionych przepisów, przysługuje prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego. Świadczenie to przysługuje również emerytowi lub renciście, który pobiera emeryturę lub rentę z tytułu zatrudnienia w okresach równorzędnych z okresami zatrudnienia na kolei, oraz osobie, której przyznano kolejową emeryturę lub rentę w drodze wyjątku (ust. 3). Prawo do deputatu węglowego nie przysługuje jednak emerytowi lub renciście, jeżeli nie przysługiwało mu w okresie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty (ust. 4). Emeryci i renciści nabywają prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania emerytury lub renty (ust. 10).

Ekwiwalent za deputat węglowy jest niewątpliwie świadczeniem wywodzącym się ze stosunku pracy na kolei i ten aspekt oraz literalne brzmienie przepisu należy mieć na względzie w procesie wykładni i subsumcji. Przesłankami niezbędnymi do przyznania emerytowi prawa do deputatu węglowego są fakt zatrudnienia na kolei oraz pobieranie już w czasie zatrudnienia deputatu węglowego (tak też Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 4 listopada 2015 roku, sygn. akt III AUa 852/15, publ. LEX nr 1936822).

Powołany przepis należy odczytywać w ten sposób, że prawo do deputatu węglowego przysługuje byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia uzyskali emeryturę lub rentę. Istotne jest zatem ustalenie, czy przyznawane świadczenie emerytalne ustalone zostało na podstawie zatrudnienia kolejowego i wówczas prawo do deputatu przysługuje, czy też na podstawie zatrudnienia poza koleją, co wyklucza przyznanie prawa do deputatu.

Ust. 1 art. 74 ustawy uchwalonej w 2000 roku jako podstawę prawną przyznania świadczeń emerytalnych dla byłego pracownika kolei wskazuje ustawę o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolei, ustawę z 12.06.1975r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Właściwa interpretacja tego przepisu pozwala na twierdzenie, że prawo do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy przysługiwać będzie również byłemu pracownikowi kolejowemu (uprawnionemu do ekwiwalentu w okresie zatrudnienia), który prawo do świadczenia emerytalnego lub rentowego uzyska na podstawie aktów prawnych

wydanych po dacie wejścia w życie ustawy o komercjalizacji (...) (...) jednak warunkiem jest by przyznanie tego świadczenia nastąpiło na podstawie zatrudnienia na kolei. Dotyczyło to będzie przyznania świadczenia renciście na podstawie, np. ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych z 2002 roku – chociaż ten akt prawny nie jest wymieniony w ust. 1 cyt. artykułu jak również emeryta, uzyskujący świadczenie na innych późniejszych podstawach prawnych. Istotne jest czy rentę lub emeryturę przyznano na podstawie zatrudnienia kolejowego. W sprawie nie jest sporne, że wnioskodawca był zatrudniony na kolei w okresie od 10.11.1976r. do 31.07.1992r. a więc ponad 15 lat, do końca zatrudnienia posiadał prawo do ekwiwalentu za deputat węglowy i z tytułu tego zatrudnienia uzyskał prawo do emerytury pomostowej. Zatrudnienie wnioskodawcy ponad 15 lat na kolei warunkowało prawo do uzyskania prawa do emerytury pomostowej.

Emerytura pomostowa przyznawana na podstawie ustawy o emeryturach pomostowych z 19.12.2008r. (DZ.U. nr 237, poz. 1656) nie jest emeryturą ustaloną na podstawie ustawy emerytalnej z 17.12.1998r. Ustawa o emeryturach pomostowych nie jest wprost wymieniona w ustawie komercjalizacyjnej. Jednakże jako akt szczególny, późniejszy w stosunku do ustawy o komercjalizacji ma zastosowanie w niniejszej sprawie na mocy art. 56 ustawy o emeryturach pomostowych. Mianowicie zgodnie z jego treścią ilekroć w przepisach odrębnych jest mowa o emeryturze, należy przez to rozumieć również emeryturę pomostową. Zatem pobieranie emerytury pomostowej ustalonej w oparciu o konieczne zatrudnienie na kolei przez byłego pracownika kolejowego, uprawnionego do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy w okresie tego zatrudnienia uprawnia go do takiego ekwiwalentu w okresie pobierania emerytury pomostowej.

W niniejszej sprawie organ emerytalny nie zakwestionował, że prawo ubezpieczonego do emerytury pomostowej powstało w związku z pracą na kolei, jak również, że w trakcie zatrudnienia przysługiwało mu prawo do deputatu węglowego. Organ skupił się jedynie na wskazaniu, że prawo do świadczenia nie zostało ubezpieczonemu przyznane w oparciu o regulacje dotyczące świadczeń związanych z zatrudnieniem na kolei w jednym z aktów prawnych, który został wymieniony w art. 74 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "(...)". Natomiast jak wyżej wskazano, kwestia ta nie może mieć decydującego znaczenia, w sytuacji, w której prawo do świadczenia emerytalnego ubezpieczonego powstało w związku z zatrudnieniem na kolei. Zaprezentowana przez organ rentowy wykładnia omawianego przepisu prowadziłaby do nieuzasadnionego zróżnicowania pozycji byłych pracowników kolei. Brak jest racjonalnego uzasadnienia dla odmowy przyznania byłym pracownikom kolejowym prawa do deputatu węglowego tylko z tego względu, że ustawodawca nie wskazał w omawianym przepisie aktu prawnego, powstałego kilka lat później w związku z odejściem od przyznawania emerytur we wcześniejszym wieku. Stanowisko organu rentowego byłoby również sprzeczne z obowiązującą w systemie ubezpieczeń społecznych zasadą równości. Zasadę taką wprowadza art. 32 Konstytucji RP, który w odniesieniu do norm prawnych wskazuje, że należy nadawać im taką treść, by kształtowały one w jednakowy (podobny) sposób sytuację prawną podmiotów jednakowych lub podobnych. Wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się daną cechą istotną w równym stopniu, mają być traktowane równo.

Skoro zatem ubezpieczony spełnił warunki konieczne do przyznania mu prawa emerytury pomostowej, ustalonej na podstawie zatrudnienia kolejowego, w trakcie którego przysługiwało mu prawo do deputatu węglowego, to - wbrew stanowisku organu rentowego - przysługuje mu prawo do deputatu węglowego jako byłemu pracownikowi kolejowemu. Zarzut naruszenia wskazanych przepisów prawa materialnego jest chybiony.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną.